

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

SEPTEMBER 2019

**GESKIEDENIS V2
NASIENRIGLYN**

PUNTE : 150

Hierdie nasienriglyn bestaan uit 23 bladsye.

1. BRONGEBASEERDE VRAE

1.1 Die volgende kognitiewe vlakke is gebruik om brongebaseerde vrae te ontwikkel:

KOGNITIEWE VLAKKE	HISTORIESE VAARDIGHEDE	GEWIGS-TOEKENNING VAN VRAE
VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Onttrek inligting uit bronne. • Selektoring en organisasie van relevante inligting uit bronne. • Definieer historiese begrippe/terme. 	30% (15)
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Interpretasie van bewyse uit bronne. • Verduidelik inligting verkry uit bronne. • Analiseer bewyse uit bronne. 	40% (20)
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Interpreteer en evalueer bewyse uit bronne. • Skakel met bronne om bruikbaarheid, betroubaarheid, eensydigheid en beperkings vas te stel. • Vergelyk en kontrasteer interpretasies en perspektiewe in die bronne en kom tot onafhanklike gevolgtrekkings. 	30% (15)

1.2 Die inligting hieronder dui aan hoe brongebaseerde vrae geassesseer word:

- By die nasien van brongebaseerde vrae moet krediet gegee word vir enige ander geldige en toepaslike standpunte, argument, bewyse of voorbeelde.
- Met die toekenning van punte moet aandag gegee word aan hoe daar aan die vereistes van die vraag voldoen is.
- In die nasienriglyn word die vereistes van die vraag (vaardighede waaraan aandag gegee moet word) sowel as die vlak van die vraag in kursiefgedrukte skrif aangedui.
- By die assessering van die oop brongebaseerde vrae moet kandidate krediet kry vir enige relevante antwoord.
- Daar word van leerlinge verwag om 'n standpunt in te neem in die beantwoording van 'tot watter mate' vrae om enige punte te verdien.

1.3 Assesseringsprosedures vir brongebaseerde vrae

- Gebruik 'n regmerk (✓) vir elke korrekte antwoord
- Gee aandag aan die punttoekenning bv. (2 x 2) wat neerkom op twee redes en word twee punte elk toegeken (✓✓✓✓); (1 x 2) wat neerkom op een rede en twee punte toegeken word (✓✓)
- Indien 'n vraag 4 punte tel word 4 regmerke (✓✓✓✓) aangedui

Paragraafvraag

Paragrafe behoort globaal (holisties) geassesseer te word. Beide die inhoud en die struktuur van die paragraaf moet in berekening gebring word wanneer punte toegeken word. Die volgende stappe moet gebruik word wanneer 'n antwoord op 'n paragraafvraag geassesseer word:

- Lees die paragraaf en plaas 'n kolpunt (.) by elke punt binne-in die teks waar die kandidaat relevante bewyse gebruik het om die vraag te beantwoord.
- Lees die paragraaf weer om die mate te evalueer waarin die kandidaat in staat was om relevante bewyse te gebruik om die paragraaf te beantwoord.
- Maak regmerkies (✓) wat aan die kandidaat toegeken is vir die paragraaf aan die einde van die paragraaf; sowel as die vlak (1, 2 of 3) soos aangedui in die holistiese rubriek en gee 'n kort kommentaar bv.

_____ + _____ + _____
 _____ + _____ + _____
 ✓✓✓✓
 Vlak 2

Gebruik meestal relevante bewyse om die paragraaf te skryf

- Tel al die regmerke vir die brongebaseerde vrae op en skryf dan die punt aan die regterkantse onderste kantlyn, bv.

32
50

- Maak seker dat die totale punte akkuraat na die buiteblad van die antwoordeboek oorgedra word.

2. OPSTELVRAE

2.1 Die opstelvrae vereis dat kandidate:

- In staat sal wees om hul argument op 'n logiese en samehangende wyse te stel. Hulle moet die relevante inligting kan selekteer, organiseer en bymekaarvoeg sodat dit vir hulle moontlik sal wees om 'n redelike reeks feite of 'n effektiewe argument te kan weergee om sodoende die gestelde vraag te beantwoord. Dit is noodsaaklik dat 'n opstel 'n inleiding, 'n samehangende en gebalanseerde liggaam van bewyse en 'n slot het.

2.2 Nasien van opstelvrae

- Nasieners moet daarop let dat die inhoud van die antwoord gelei sal word deur die handboeke wat by 'n spesifieke sentrum gebruik is.
- Kandidate mag enige ander toepaslike inleiding en/of samevatting hê as dit wat ingesluit is by 'n riglyn vir nasien van 'n spesifieke opstel.
- By die assessering van die oop brongebaseerde vrae moet kandidate krediet kry vir enige ander relevante antwoord.

2.3 Globale assessering van die opstel

Die opstel skryfwerk sal holisties (globaal) geassesseer word. Hierdie benadering vereis dat die onderwyser die totale produk as 'n geheel sal bepunt sonder om die samestellende dele individueel te bepunt. Hierdie benadering moedig die leerder aan om 'n individuele mening aan te bied deur gebruik te maak van geselekteerde feitelike bewyse om 'n argument te ondersteun. Daar sal nie van die leerder verwag word om slegs 'feite' neer te skryf om 'n beter punt te behaal nie. Hierdie benadering sal leerders ook ontmoedig om 'model-antwoorde' voor te berei en te reproduseer sonder om die spesifieke vereistes van die vraag in ag te neem. Holistiese nasien van opstelle gee krediet aan leerders se mening, ondersteun deur bewyse. Anders as by inhoudsgebaseerde nasien, word leerders met holistiese assessering nie vir ontoereikende taalgebruik gepeenaliseer nie, aangesien die klem op die volgende val:

- Die konstruksie/daarstelling van 'n argument.
- Die toepaslike seleksie van feitelike bewyse om sodanige argument te ondersteun.
- Die leerder se interpretasie van die vraag.

2.4 Assesseringsprosedures vir die opstel

2.4.1 Hou die sinopsis in gedagte wanneer die skryfwerk nagesien word.

2.4.2 Tydens die deurlees van die skryfwerk moet regmerkies toegeken word vir 'n relevante inleiding (aangedui met 'n kolpunt ('bullet') in die nasienriglyn), vir elke hoofmoment/aspek wat volledig gekontekstualiseer is en 'n relevante slotopmerking (aangedui met 'n kolpunt in die nasienriglyn) bv. 'n antwoord waar daar 5 hoofpunte is, sal daar dus 7 regmerkies wees.

2.4.3 Hou die **PEEL-struktuur** in die assessering van 'n opstel.

P	Punt: Die kandidaat lei die opstel in met 'n argument/n duidelike hoofpunt. Elke paragraaf moet 'n punt bevat wat die hoofpunt (argument) wat in die inleiding gemaak is, ondersteun.
E	Verduideliking: Die kandidaat moet in groter detail bespreek waaroor die hoofpunt (argument) gaan en hoe dit verband hou met die vraag wat gevra is.
E	Voorbeeld: Die kandidate moet die vraag beantwoord deur inhoud te selekteer wat relevant is tot die argument. Relevant voorbeelde moet gegee word om die argument vol te hou.
L	Skakel: Kandidate moet seker maak dat die argument deurgaans in die opstel onderhou word en samehangend geskryf is.

2.4.4 Die volgende simbole MOET in die assessering van opstel gebruik word:

- Inleiding, hoofaspekte en slotopmerking nie behoorlik gekontekstualiseer nie ^
- Verkeerde stelling _____
- Irrelevante stelling |
|
|
- Herhaling R
- Analise A√
- Interpretasie I√
- Argument LVA

2.5 Die matriks

2.5.1 Gebruik van die matriks vir die assessering van opstelle.

By die nasien van opstelle, moet die kriteria gebruik word wat in die matriks voorsien word. Tydens die assessering van 'n opstel moet beide die inhoud en die aanbieding in ag geneem word. 'n Punt word toegeken by die snypunt van die inhoud en aanbieding, gebaseer op die sewe vaardigheidsvlakke.

- (a) Met die eerste deurlees van die opstel word daar bepaal tot watter mate die hoofmomente gedek is om en die **inhoudsvlak** (op die matriks) vas te stel.

I	VLAK 4	

- (b) Die tweede deurlees van die opstel sal die vlak (op die matriks) van die **aanbieding** bepaal.

I	VLAK 4	
A	VLAK 3	

- (c) Ken 'n algehele punt toe met behulp van die matriks.

I	VLAK 4	} 26–27
A	VLAK 3	

NASIENMATRIKS VIR OPSTEL: TOTAAL: 50

	VLAK 7	VLAK 6	VLAK 5	VLAK 4	VLAK 3	VLAK 2	VLAK 1
AANBIEDING 	Baie goed beplande en gestruktureerde opstel. Goeie sintese van inligting. Het 'n goed gebalanseerde, oorspronklike argument ontwikkel met bewyse. Argument deurgaans volgehou en verdedig. Onafhanklike gevolgtrekking gemaak uit bewyse om die argument te ondersteun.	Baie goed beplande en gestruktureerde opstel. 'n Relevante argument is gevolg. Bewyse gebruik om die argument te verdedig. Poog om 'n onafhanklike gevolgtrekking uit die bewyse te maak om die argument te ondersteun.	Goed beplande en gestruktureerde opstel. Poog om 'n duidelike argument te ontwikkel. Gevolgtrekking gemaak uit bewyse om die argument te ondersteun.	Argument beplan en gestruktureer. Bewyse tot 'n sekere mate gebruik om argument te ondersteun. Slotsom bereik op grond van bewyse.	Toon soms bewys van 'n gestruktureerde en beplande argument. Poog om 'n argument vol te hou. Gevolgtrekking nie duidelik ondersteun deur bewyse nie.	Poging aangewend om antwoord te struktureer. Grootliks beskrywend of poog om argument te ontwikkel. Geen poging om 'n gevolgtrekking te maak nie.	Weinig of geen poging om die opstel te struktureer nie.
INHOUD 							
VLAK 7 Vraag is ten volle beantwoord. Inhoudskeuse ten volle relevant tot argument wat gevolg is.	47–50	43–46					
VLAK 6 Vraag is beantwoord. Inhoudseleksie relevant tot argument wat gevolg is	43–46	40–42	38–39				
VLAK 5 Vraag grotendeels beantwoord. Inhoud toereikend en relevant.	38–39	36–37	34–35	30–33	28–29		
VLAK 4 Vraag herkenbaar in antwoord. Sommige weglatings of irrelevante keuse van inhoud.			30–33	28–29	26–27		
VLAK 3 Keuse van inhoud hou verband met vraag, maar beantwoord dit nie. Hou soms nie verband met die vraag nie. Weglatings.				26–27	24–25	20–23	
VLAK 2 Vraag ontoereikend beantwoord. Inhoud skraal.					20–23	18–19	14–17
VLAK 1 Vraag ontoereikend beantwoord of glad nie. Ontoereikend of irrelevante inhoud.						14–17	0–13

***Riglyne vir die toekenning van 'n punt in Vlak 1:**

- Vraag glad nie beantwoord nie/totaal irrelevante inhoud; geen poging om die opstel te struktureer nie = 0
- Vraag sluit basiese en algemene irrelevante inligting in; geen poging om die opstel te struktureer nie = 1–6
- Vraag ontoereikend en vaag beantwoord; effense poging om die opstel te struktureer = 7–13

AFDELING A: BRONGEBASEERDE VRAE**VRAAG 1: HOE HET DIE SWARTBEWUSSYNSBEWEGING (SBB) DIE POLITIEKE TONEEL IN SUID-AFRIKA IN DIE 1970's VERANDER?**

- 1.1 1.1.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1A – V1]*
 • 'n Sosiale, kulturele en politieke ontwaking (1 x 2) (2)
- 1.1.2 *[Definisie van historiese konsepte uit Bron 1A – V1]*
 • Aanvaar jouself as swart/selfwaarde/selfbeeld/selfwaarde
 • Om trots te wees op wat jy is/swart trots
 • Swart Suid-Afrikaners moet trots op hulself wees en vir onafhanklikheid strewe
 • Swart Suid-Afrikaners moet onafhanklik word
 • Enige ander relevante antwoord (Enige 1 x 2) (2)
- 1.1.3 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1A – V2]*
 • Gefrustreerd met die wit leierskap van NUSAS
 • Die gebrek aan leierskap om die stryd teen apartheid voort te sit
 • Leiers van NUSAS was nie aan die onderdrukking van apartheid blootgestel nie
 • Gebrek aan bevrydingsorganisasies om vir vryheid te veg
 • Enige ander relevante antwoord (Enige 2 x 2) (4)
- 1.1.4 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1A – V1]*
 • Black Community Programs Organisations
 • Swartmense se Konvensies (Black Peoples Convention) (2 x 1) (2)
- 1.1.5 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1A – V2]*
 • Hulle het swart Suid-Afrikaners bewus gemaak van hul politieke regte
 • Dit het swart Suid-Afrikaners verenig om teen onderdrukking te veg
 • Dit het swart Suid-Afrikaners aangemoedig om teen die rassistiese apartheidsregering op te staan.
 • Enige ander relevante antwoord (Enige 1 x 2) (2)
- 1.2 1.2.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1B – V1]*
 • Skoolgrond (1 x 1) (1)
- 1.2.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1B – V2]*
 • Die Soweto-opstand het 'n keerpunt in die Suid-Afrikaanse geskiedenis geword
 • Sommige van hul kinders was doodgemaak
 • Sommige van hul kinders was geslaan/beseer en gearresteer
 • Intensiewe weerstand teen apartheid het begin
 • Hulle het Soweto in 'n wolk van rook/vlamme gevind
 • Enige ander relevante antwoord (Enige 2 x 2) (4)
- 1.2.3 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1B – V1]*
 • Tsietsi Mashinini
 • Tebello Motapanya (2 x 1) (2)

- 1.2.4 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1B – V2]*
- Die Suid-Afrikaanse apartheidsregering kan verslaan word
 - Hulle was vol selfvertroue dat die Bantoe-Onderwys-stelsel oorwin kan word.
 - Dat Afrikaans as 'n onderrigmedium op hulle afgedwing is, kan afgeskaf word
 - Die feit dat Suid-Afrika in Angola verslaan was en gedwing was om te onttrek
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 1 x 2) (2)
- 1.3 1.3.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1C – V1]*
- Phefeni-kliniek (1 x 2) (2)
- 1.3.2 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1C – V1]*
- Hulle het woedend geword
 - Begin klippe na die polisie gooi
 - Gooi enige voorwerp wat hulle kon vind na die polisie (3 x 1) (3)
- 1.3.3 *[Evalueer die bruikbaarheid van die bewyse uit Bron 1C – V3]*
Die bron is BRUIKBAAR omdat:
- Dit is 'n ooggetuie weergawe van hoe gebeure op 16 Junie 1976 ontvou het
 - Hierdie inligting kan met ander bronne geverifieer word
 - Dit openbaar die brutaliteit van die polisie
 - Dit gee insig van wat werklik op daardie dag gebeur het
 - Dit openbaar dat kinders op daardie dag doodgemaak en gewond was
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 2 x 2) (4)
- 1.4 1.4.1 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1D – V2]*
- Dit wys dat die polisie inderdaad teenwoordig in Soweto was
 - Dit openbaar die brutaliteit van die polisie
 - Dit wys dat die polisie die beleid van apartheid gehandhaaf het
 - Dit wys dat hulle wit oppergesag beskerm
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 1 x 2) (2)
- 1.4.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1D – V2]*
- (a)
- Plaas druk op die Suid-Afrikaanse regering om apartheid te beëindig
 - Boikotte en sanksies op Suid-Afrika opgelê
 - Sal hierdie aksie veroordeel omdat dit 'n skending van kinders se basiese menseregte was
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 1 x 2) (2)
- (b)
- Woedend
 - Geskok
 - Bekommerd oor die veiligheid van hul kinders
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 1 x 2) (2)

1.5 [Vergelyking van bewyse uit Bron 1C en 1D – V3]

- Beide bronne openbaar die brutaliteit van die polisie
- Bron 1C openbaar dat studente van die polisie weggehardloop het
- Bron 1D wys een van die leerders wat van die polisie weggehardloop het
- Enige ander relevante antwoord (Enige 2 x 2) (4)

1.6 [Interpretasie, begrip en sintese van bewyse uit relevante bronne – V3]

Kandidate kan die volgende aspekte in hulle antwoord insluit:

- Die politieke toneel was stil met die verbanning van die ANC en PAC (Bron 1A)
- SBB het 'n sosiale, kulturele en politieke ontwaking in Suid-Afrika aangevuur (Bron 1A)
- Lei tot die vorming van SASB (SASO) (Bron 1A)
- Dit bemagtig swart Suid-Afrikaners om op te staan teen onderdrukking (Eie kennis)
- Swart Suid-Afrikaners het hul selfwaarde besef (Bron 1B)
- Swart student bewus gemaak om die Bantoe-Onderwys stelsel te verwerp (Bron 1B)
- Leerders verwerp die gebruik van Afrikaans (Bron 1B)
- Lei tot die vorming van gemeenskapsorganisasies (eie kennis)
- Studente was bemagtig met leierskap en organisatoriese vaardighede (Bron 1B)
- Lei tot die Soweto-opstand wat die keerpunt in die geskiedenis van Suid-Afrika geword het (Eie kennis)
- Beïnvloed deur SBB het studente vreesloos geword (Bron 1C en 1D)
- Soweto-opstand het onluste en onrus deur die hele Suid-Afrika tot gevolg gehad (Eie kennis)
- Internasionale gemeenskap begin druk op Suid-Afrika plaas om apartheid te beëindig (Eie kennis)
- Enige ander relevante antwoord

Gebruik die volgende rubriek om 'n punt toe te ken:

VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse op 'n elementêre wyse, bv. wys geen of min begrip oor hoe die SBB die politieke toneel in Suid-Afrika in die 1970's verander het. • Gebruik bewyse gedeeltelik om verslag te lewer oor die onderwerp of kan nie verslag lewer nie. 	Punte: 0–2
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Bewyse is meestal relevant en hou in 'n grot mate verband met die onderwerp, bv. toon begrip oor hoe die SBB die politieke toneel in Suid-Afrika in die 1970's verander het. • Gebruik bewyse op 'n basiese manier om 'n paragraaf te skryf. 	Punte: 3–5
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik relevante bewyse bv. demonstreer 'n deeglike begrip oor hoe die SBB die politieke toneel in Suid-Afrika te in die 1970's verander het. • Gebruik bewyse baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf en toon begrip van die onderwerp. 	Punte: 6–8

(8)
[50]

VRAAG 2: HET DIE AMNESTIEPROSES VAN DIE WAARHEIDS-EN-VERSOENINGSKOMMISSIE (WVK) SUID-AFRIKA VAN SY VERDEELDE VERLEDE GENEES?

- 2.1 2.1.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2A – V1]*
- Om met die verlede te deel
 - 'Mense se menseregte word nie weer geskend nie' (2 x 1) (2)
- 2.1.2 *[Definisie van historiese begrippe uit Bron 2A – V1]*
- Om slagoffers en oortreders bymekaar te bring
 - Om die waarheid vas te stel om sodoende vergifnis te bevorder en om genesing van politieke misdade wat na 1960 gepleeg is, teweeg te bring
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 1 x 2) (2)
- 2.1.3 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2A – V2]*
- Suid-Afrikaners moet mekaar vir die verlede se gewelddade vergewe
 - Om vrede tussen Suid-Afrikaners te bevorder
 - Om eenheid tussen Suid-Afrikaners te bevorder
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 2 x 2) (4)
- 2.1.4 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2A – V1]*
- 'Vir die wat vorentoe gekom het en hul misdade bely het' (1 x 2) (2)
- 2.2 2.2.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2B – V1]*
- Johan van Zyl
 - Eric Taylor
 - Gerhardus Lotz
 - Nicholas van Rensburg
 - Harold Snyman
 - Hermanus du Plessis (Enige 2 x 1) (2)
- 2.2.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2B – V2]*
- Om enige teenstand teen die apartheidsregering te stil
 - Hulle was as opstokers beskou
 - Wou wit oppergesag behou
 - Hulle was lede van die UDF (anti-apartheidsorganisasie)
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 2 x 2) (4)
- 2.2.3 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2B – V1]*
- Gesteek
 - Liggame verbrand (2 x 1) (2)
- 2.2.4 *[Evalueer die bruikbaarheid van die bewyse uit Bron 2B – V3]*
- Die bron is BRUIKBAAR omdat:**
- Die inligting is die oorspronklike getuienis wat tydens die amnestie-verhoor gegee is
 - Hierdie inligting kan met ander bronne geverifieer word
 - Hierdie inligting is uit die staatsargiewe en was nie aan gepeuter nie
 - Oortreders het na vore gekom en die waarheid onthul
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 2 x 2) (4)

- 2.3 2.3.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2C – V1]*
- Mev. Calata
 - Mej. Mhlauli (Enige 2 x 1) (2)
- 2.3.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2C – V2]*
- Om afsluiting te vind
 - Om vrede te vind
 - Om aan haar kinders te verduidelik hoe hul vader gesterf het
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 2 x 2) (4)
- 2.3.3 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2C – V2]*
- Opgegroeï sonder 'n vader
 - Nie geweet wie hul vader was nie
 - Laat mev. Calata met die verantwoordelikheid om haar kinders alleen groot te maak
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 2 x 2) (4)
- 2.3.4 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2C – V1]*
'Om die hand te kry wat volgens berigte in 'n bottel in Port Elizabeth is' (1 x 2) (2)
- 2.4 2.4.1 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2D – V2]*
- Die WVK het 'n platform verskaf aan slagoffers (mev. Calata) om hul lyding te onthul
 - Sy het die geleentheid gekry om te sien wie haar man vermoor het
 - Sy kon nou hoor hoe haar man gesterwe het
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 1 x 2) (2)
- 2.4.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2D – V2]*
- Desmond Tutu (1 x 2) (2)
- 2.5 *[Vergelyking van bewyse uit Bron 2C en 2D – V3]*
- Bron 2C handel oor die verklaring van mev. Calata wat getuïenis by die WVK verhoor aflê. Bron 2D wys dat sy inderdaad die WVK-verhoor bygewoon het
 - Beide bronne dui aan dat sy die WVK-verhoor bygewoon het om die waarheid te hoor
 - Beide bronne wys dat die vroue die WVK-verhoor bygewoon het om die waarheid oor hoe hul mans vermoor was aan te hoor
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 2 x 2) (4)

2.6 *[Interpretasie, begrip en sintese van bewyse uit relevante bronne – V3]*

Kandidate kan die volgende insluit:

- Die rede vir die stigting van die WVK was om die verlede te hanteer (Bron 2A)
- Die WVK het volle amnestie geoffer aan die wat vorentoe gekom het en hul misdade bely het (Bron 2A)
- Die WVK het 'n platform voorsien vir die sekuriteits-polisiemane om die waarheid te oor die Cradock Vier onthul (Bron 2B)
- Van Zyl onthul die waarheid van die Cradock Vier in sy amnestie-verhore (Bron 2B)
- Slagoffers het die geleentheid om die wie hul geliefdes seergemaak het te konfronteer (Eie kennis)
- Oortreders het die geleentheid om berou te betoon (Eie kennis)
- Die WVK voorsien 'n platform vir die Cradock Vier se vroue om hul opinies te lig oor die amnestie-proses (Bron 2C)
- Slagoffer het vir die eerste keer gehoor wat met hul geliefdes gebeur het en hoe hulle vermoor is (Eie kennis)
- Weduwees onthul die lyding wat hulle verduur het as gevolg van die verlies van hul mans (Bron 2C)
- Die weduwees wou hê die waarheid moet vertel word waarom hul mans so brutaal vermoor is (Bron 2C)
- Twee van die weduwees was ten gunste van die toestaan van amnestie (Bron 2C)
- Mev. Mkhonto wou hê die oortreders moet gestraf word (Bron 2D)
- Slagoffer kry afsluiting by die WVK-verhore (Bron 2D)
- Enige ander relevante antwoord

(8)

Gebruik die volgende rubriek om punte toe te ken:

VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse op 'n elementêre wyse, bv. toon geen of min begrip of die amnestieproses van die Waarheid-en-Versoeningskommissie (WVK) Suid-Afrika van sy verdeelde verlede genees het. • Gebruik bewyse gedeeltelik of kan nie 'n paragraaf skryf nie. 	Punte: 0–2
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Bewyse is meestal relevant en hou in 'n groot mate verband met die onderwerp, bv. toon begrip of die amnestieproses van die Waarheid-en-Versoeningskommissie (WVK) Suid-Afrika van sy verdeelde verlede genees het. • Gebruik bewyse op 'n basiese manier om 'n paragraaf te skryf. 	Punte: 3–5
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik relevante bewyse bv. demonstreer 'n deeglike begrip of die amnestieproses van die Waarheid-en-Versoeningskommissie (WVK) Suid-Afrika van sy verdeelde verlede genees het. • Gebruik bewyse baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf wat 'n begrip van die onderwerp toon. 	Punte: 6–8

(8)
[50]

VRAAG 3: WATTER IMPAK HET GLOBALISASE OP DERDEWÊRELD-LANDE GEHAD?

- 3.1 3.1.1 *[Definisie van historiese begrippe uit Bron 3A – V1]*
- Verwys na die tegnologiese, politieke en ekonomiese veranderinge wat daartoe gelei het dat die wêreld op 'n ander manier funksioneer as wat dit 20 jaar gelede was
 - Enige ander relevante verduideliking (1 x 2) (2)
- 3.1.2 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3A – V2]*
- Dereguleer buitelandse handel
 - Vermindering van handelstariewe
 - Verwydering van uitvoerfooie (Enige 2 x 1) (2)
- 3.1.3 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3A – V2]*
- Gevorderde tegnologie
 - Die internet het veroorsaak dat nuus en inligting vinnig oor die wêreld versprei
 - Minder handelsbelemmerings
 - Groter beweging en migrasie van mense op soek na werk
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 2 x 2) (4)
- 3.1.4 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 3A – V2]*
- Derdewêreld-lande het nie lenings gou genoeg terug betaal nie
 - Derdewêreld-lande is onderhewig aan 'n stel voorvereistes vir hulp
 - Hulle moet demokratiese regeringsvorms het
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 2 x 2) (4)
- 3.1.5 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3A – V1]*
- Internasionale Monetêre Fonds
 - Wêreldbank (2 x 1) (2)
- 3.2 3.2.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3B – V1]*
- Vorming van politiek
 - Bevorder tegnologiese ontwikkeling
 - Verbeter ekonomiese prosesse
 - Verbeter sosiale-, gesondheid-en natuurlike omgewing (Enige 2 x 1) (2)
- 3.2.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 3B – V2]*
- Bring meer armoede
 - Bevind hulself in skuld as gevolg van lenings
 - Hierdie lande moet 'n kapitalistiese ekonomiese beleid aanneem
 - Gedwing om hul lande vir buitelandse beleggings oop te maak
 - Dit het gierigheid en korrupsie in vele Derdewêreld-lande veroorsaak
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 2 x 2) (4)

3.2.3 *[Evalueer die bruikbaarheid van die bewyse uit Bron 3B – V3]***Die bron is BETROUBAAR omdat:**

- Die bron wys beide die positiewe en negatiewe effekte wat globalisasie op Derdewêreld-lande gehad het
- Dit is nie bevooroordeel nie
- Gee 'n gebalanseerde weergawe van die gevolge van globalisasie
- Dit toon die inkomste ongelykheid wat in ontwikkelende lande geskep word.
- Dit wys ook die bedreiging van tegnologie vir miljoene werksgeleenthede
- Dit wys dat globalisasie tot die ontwikkeling van ontwikkelende lande gelei het
- Enige ander relevante antwoord

(Enige 2 x 2) (4)

3.2.4 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3B – V1]*

- Satelliet
- Kabeldienste

(2 x 1) (2)

3.3 3.3.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3C – V1]*

- Werkloosheid
- Vergroot inkomste ongelykheid
- Kulturele dominasie

(Enige 2 x 1) (2)

3.3.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 3C – V2]*

- Dit het die nood vir tydelike en ongeskoolde werkers verminder
- Handarbeid was deur masjiene vervang
- Lei tot werkloosheid en armoede
- Enige ander relevante antwoord

(Enige 2 x 2) (4)

3.3.3 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3C – V1]*

- Instroming van buitelandse beleggers

(1 x 2) (2)

3.4 3.4.1 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 3D – V2]*

- Hulle was agterlike lande
- Hulle was arm lande
- Hongersnood en armoede was die orde van die dag in hierdie lande
- Enige ander relevante antwoord

(Enige 1 x 2) (2)

3.4.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 3D – V2]*

- Beide lande het deel van die globale wêreld geword
- Beide lande het ekonomies begin ontwikkel
- Meer mense word geleerd
- Enige ander relevante antwoord

(Enige 1 x 2) (2)

3.5 *[Vergelyking van bewyse uit Bron 3B en 3C – V3]*

- Bron 3B toon dat globalisasie tot die ekonomiese ontwikkeling van ontwikkelende lande bygedra het, terwyl Bron 3C toon dat globalisasie ontwikkelende lande ekonomies benadeel
- Bron 3B dui aan dat globalisasie die lewens omstandighede van miljoene mense in ontwikkelende lande verbeter waar Bron 3D aandui dat van die arm mense armer geword het
- Bron 3B dui aan dat globalisasie tegnologie aanmoedig in ontwikkelende lande waar Bron 3C aandui dat tegnologie 'n bedreiging vir miljoene werke geword het
- Enige ander relevante antwoord (Enige 2 x 2) (4)

3.6 *[Interpretasie, begrip en sintese van bewyse uit bronne – V3]*

Kandidate kan die volgende insluit:

POSITIEWE GEVOLGE

- Dereguleer handel, vermindering van handelstariewe en die verwydering van uitvoertariewe (Bron 3A)
- Toegang tot buitelandse lenings (Bron 3A en Bron 3B)
- Help Derdewêreld-lande om die lewensomstandighede van hul bevolking te verbeter (Bron 3A)
- Verseker vry handel tussen lande (Eie kennis)
- Verbeter lewenstoestande van miljoene (Bron 3B en Bron 3C)
- Moedig tegnologiese groei aan (Bron 3B)
- Waarde van opvoeding word besef (Bron 3D)
- Enige ander relevante antwoord

NEGATIEWE GEVOLGE

- Verlies van geskoolde werkers weens migrasie (verhuising) (Bron 3A en Bron 3C)
- Open lande vir buitelandse handel (Eie kennis)
- Afhanklik van buitelandse lenings of ontwikkeling (Eie kennis)
- Lei tot armoede en skep korrupsie (Bron 3A en Bron 3B)
- Lei tot ongelykheid – rykes word ryker en armes word armer (Bron 3A)
- Word markte vir ontwikkelde nasies (Bron 3B)
- Lei tot werkloosheid, vergroot inkomste ongelykheid en kulturele imperialisme (Bron 3B)
- Tegnologie bekom word 'n bedreiging vir miljoene werksgeleenthede (Bron 3B)
- Lei tot migrasie (Bron 3A en Bron 3C)
- Afname van geskoolde werkers in ontwikkelende lande (Bron 3C)
- Enige ander relevante antwoord (8)

Gebruik die volgende rubriek om die paragraaf te assesseer:

VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse op 'n elementêre wyse, bv. toon min of geen begrip oor die impak wat globalisasie op Derdewêreld-lande gehad het. • Gebruik bewyse gedeeltelik om verslag te lewer oor onderwerp of kan nie 'n paragraaf skryf nie. 	Punte: 0–2
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Bewyse is meestal relevant en hou in 'n grot mate verband met die onderwerp, bv. toon begrip oor die impak wat globalisasie op Derdewêreld-lande gehad het. • Gebruik bewyse op 'n basiese manier om 'n paragraaf te skryf. 	Punte: 3–5
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik relevante bewyse, bv. demonstreer 'n deeglike begrip oor die impak wat globalisasie op Derdewêreld-lande gehad het. • Gebruik bewyse baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf en toon begrip oor die onderwerp. 	Punte: 6–8

(8)
[50]

AFDELING B: OPSTELVRAE

VRAAG 4: BURGERLIKE VERSET, 1970's TOT 1980's: SUID-AFRIKA: DIE KRISIS VAN APARTHEID IN DIE 1980's

[Beplan en konstrueer 'n oorspronklike argument wat gebaseer is op relevante bewyse deur van analitiese en interpretasie vaardighede gebruik te maak.]

SINOPSIS

Kandidate moet aandui of hulle saamstem of nie saamstem met die stelling. As hulle saamstem moet hulle die boikotte bespreek wat op Suid-Afrika in die laat 1980's opgelê was, wat tot die einde van apartheid bygedra het.

HOOFASPEKTE

Kandidate moet die volgende aspekte in hulle opstelle insluit:

- Inleiding: Kandidate moet 'n standpunt inneem en demonstreer of dit slegs die boikotte teen Suid-Afrika in die laat 1980's was wat tot die einde van apartheid bygedra het.

UITBREIDING

- Stigting en rol van die Anti-Apartheidsbeweging (AAM) in die Verenigde Koninkryk/Ierse Anti-Apartheid
- Die rol van die Ierse Anti-Apartheidsbeweging (IAAM) (agtergrond) – maak fondse vir anti-apartheid aktiwiteite beskikbaar
- PW Botha se pogings om apartheid te hervorm/oppervlakkige hervormings
- PW Botha se Rubicon-toespraak in 1985 het die internasionale gemeenskap tot aksie aangespoor wat verskeie vorms van boikotte, sanksies en disinvestering teen die apartheidsregering geloods het
- **Sportsboikotte:** SANROC, HART en SACOS
- **Kulturele boikotte:** In 1985 het VSA kunstenaars geprotesteer teen apartheid en geweier om in Suid-Afrika op te tree en geld vir die vryheidbewegings ingesamel
- In 1986 het die Vryheidsfees ('Freedom Festival') in Londen plaasgevind
- **Akademie boikotte:** Internasionale skoliere het geweier om na Suid-Afrika te reis / Internasionale uitgewers het geweier om Suid-Afrikaanse manuskripte te publiseer en toegang tot inligting te gee/Internasionale konferensies het Suid-Afrikaanse geleerdes verbied/Buitelandse instellings het Suid-Afrika akademiese toegang geweier en het wou nie Suid-Afrikaanse grade/kwalifikasies erken nie
- **Verbruikersboikotte:** OPEC het 'n verbod op die verkoop van olie aan Suid-Afrika geplaas (Suid-Afrika het 'n ekonomiese resessie gedurende 1980's beleef)/Ierse werkers het geweier om vrugte uit Suid-Afrika te hanteer/Invoer van grondstowwe uit Suid-Afrika – steenkool, yster, staal – is verbied
- **Disinvestering:** In die 1980's het buitelandse beleggings met 30% gedaal; Teen 1980 het Brittanje alreeds van die Simonstad marinewerf (hawe) gedisinvesteer; General Motors en Barclays Bank het uit Suid-Afrika onttrek/In die 1980's het die Suid-Afrikaanse ekonomie gesukkel omdat beleggers die land verlaat het/Die uitwerking van die AAM protesaksie het 'n negatiewe effek op die Suid-Afrikaanse regering gehad
- Tussen 1985 en 1990 het meer as 200 Amerikaanse maatskappye uit Suid-Afrika onttrek/Die Universiteit van Kalifornië het beleggings van meer as drie miljoen dollars uit Suid-Afrika onttrek

- **Sanksies:** In 1985 het die Amerikaanse bank Chase Manhattan bank bande met Suid-Afrika verbreek/Die Johannesburgse Aandelemark (JSE) het vir vier dae gesluit/Die waarde van die rand het gedaal met 35% van 54 tot 34 sent teenoor dollar)/ In 1986 het die VSA se Kongres 'n wet aanvaar wat alle nuwe beleggings en lenings in Suid-Afrika verbied het/Groot maatskappye soos General Electric, Pepsi Cola, General Motors, Mobil en IBM het hul aktiwiteite in Suid-Afrika gestaak/ Die VSA het gedreig om wapen-verkope aan lande wat wapens Suid-Afrika aan verskaf te staak/In 1986 het die Anti-Apartheidswet van die VSA veroorsaak dat Europa en Japan sanksies teen Suid-Afrika ingestel het/Internasionale banke het vertroue in Suid-Afrika se ekonomie verloor
- In 1982 het Verenigde Nasie (VN) apartheid veroordeel en vir sanksies teen SA gevra
- In 1985 het die Europese Ekonomiese Gemeenskap nuwe beleggings in Suid-Afrika verbied
In 1988 het een vyfde van Britse maatskappye hul besighede uit SA as gevolg van druk van aandeelhouders onttrek/Barclays Bank het sy aandele verkoop as gevolg van druk van aandeelhouders/Die Suid-Afrikaanse ekonomie het aanhou stagneer en het slegs groei van 1,1% getoon
- **Vrylating van Mandela Veldtog:** Wembley Stadium/Verenigde Nasies/VN Sekuriteitsraad en VN Algemene Vergadering maak 'n beroep vir die vrylating van Nelson Mandela
- **Die rol van internasionale vakbonde:** Die AAM in Europa en Australië/Liverpool se dokwerkers/Finland se Transport Werkersvereniging stel 'n verbod op handel met Suid-Afrika in
- Dit het veroorsaak dat SA groot ekonomiese probleme ondervind het en onderhandelings in alle erns met die vryheidsorganisasies in SA te begin het gedwing was
- Die rol van Frontliniestate
- Enige ander relevante antwoord

Slot: Kandidaat moet hul argument met 'n relevante slot saamvat.

[50]

VRAAG 5: DIE KOMS VAN DEMOKRASIE NA SUID-AFRIKA EN DIE AANVAARDING VAN DIE VERLEDE: ONDERHANDELDE SKIKKING EN DIE RNE

[Beplan en konstrueer 'n oorspronklike argument wat gebaseer is op relevante bewyse deur van analitiese en interpretasie vaardighede gebruik te maak.]

SINOPSIS

Kandidate moet aandui tot watter mate leierskap, onderhandelinge en skikking tussen die verskillende politieke partye in Suid-Afrika die weg vir 'n demokratiese Suid-Afrika in 1994 gebaan het.

HOOFASPEKTE

Kandidate moet die volgende aspekte by hulle opstel insluit.

- Inleiding: Kandidate moet aandui hoe leierskap, onderhandelinge en skikking die weg vir 'n demokratiese Suid-Afrika in 1994 gebaan het.

UITBREIDING

- De Klerk kom aan bewind in 1989 – kort agtergrond
- De Klerk se toespraak in die parlement op 2 Februarie 1990 (politieke leierskap)
- Die ontbanning van politieke en burgerlike organisasies soos die ANC en die SAKP
- Verwydering van beperkings op COSATU, AZAPO ens. (politieke leierskap en toewyding)
- Grootte Schuur Minuut, 2 Mei 1990 (ANC en NP ontmoet; ANC delegasie gelei deur Nelson Mandela; NP delegasie gelei deur FW de Klerk (politieke leierskap en toegewydheid)
- Apartheidwetgewing herroep, soos die Wet op Aparte Bespreking van Geriewe (politieke leierskap)
- Pretoria Minuut, 6 Augustus 1990 (Opskorting van die gewapende stryd deur die ANC)
- KODESA 1 (19 politieke partye, uitsluitend AZAPO, KP en PAC/300 verteenwoordigers ontmoet) (Politieke leierskap en toewyding)
- Gewelddadige uitbarstings in sommige dele van die land soos die Witwatersrand en Natal, slegs Blankes referendum en die impak daarvan (Maart 1992) (politieke leierskap)
- KODESA 2 (2 Mei 1992) stort in duie: Partye kon nie ooreenkom oor nuwe grondwet en tussentydse regering nie (politieke leierskap en toewyding)
- NP wou minderheidsvetto hê, terwyl ANC 'n tussentydse regering vir nie langer as 18 maande en 'n eenvoudige meerderheidsregering hê.
- Boipatong-bloedbad en die gevolge daarvan (17 Junie 1992)
- Bisho-bloedbad het byna die proses van onderhandelinge (7 September 1992) ontspoor
- Memorandum van Verstandhouding geteken op 26 September 1992 tussen Roelf Meyer (NP) en Cyril Ramaphosa (ANC) (politieke leierskap en toewyding)
- Toenemende geweld – Rollende massa-aksie (d.w.s. Boipatong, Bisho, ens.)
- Sluipmoord van Hani (10 April 1993) en die impak op Suid-Afrika (politieke leierskap)

- Veelpartyonderhandelingsforum (politieke leierskap en toewyding)
- AWB-aanval op die Wêreldhandelsentrum en die gevolge daarvan
- Sonsondergangsklousule voorgestel deur Joe Slovo breek onderhandelings dooiepunt (politieke leierskap en toewyding)
- Verkiesingsdatum aangekondig, 27 April 1994 (politieke leierskap)
- ANC wen verkiesing en Mandela word die eerste swart Suid-Afrikaanse president
- Enige ander relevante antwoord

Slot: Kandidate moet hul argument met 'n relevante slot saamvat.

[50]

**VRAAG 6: DIE EINDE VAN DIE KOUE OORLOG EN 'N NUWE WÊRELDORDE:
1989 TOT HEDE**

[Beplan en konstrueer 'n oorspronklike argument wat gebaseer is op relevante bewyse van analitiese en interpretasie vaardighede gebruik te maak.]

SINOPSIS

Kandidate moet krities verduidelik hoe die ineenstorting van kommunisme in die Sowjetunie tot onderhandelinge tussen die Nasionale Party (NP) en die African National Congress (ANC) gelei het.

HOOFASPEKTE

Kandidate moet die volgende aspekte in hul antwoord insluit:

- Inleiding: Kandidate moet 'n standpunt inneem oor hoe die ineenstorting van kommunisme tot onderhandelinge tussen die NP en die ANC gelei het.

UITBREIDING

- Gorbatsjof se beleid van glasnost en perestroika
- Teen die einde van 1989 het die Sowjetunie gedisintegreer en die gevolge daarvan
- Die kommunistiese regimes in Oos-Europa stort in duie
- Politieke veranderinge in die res van die wêreld het druk op die apartheidsregime gesit om te verander
- Die val van kommunisme affekteer beide die Nasionale Party en die ANC
- Die Nasionale Party was nou bereid om met die ANC te onderhandel
- Die Nasionale Party se vrese van 'n kommunis-beheerde ANC was nou ongegrond
- Na die ineenstorting van kommunisme in die Sowjetunie het die ANC nie verdere ondersteuning van die Sowjetunie gekry nie.
- Die ANC kon nie staat maak op die USSR vir ekonomiese en militêre ondersteuning nie
- Die Nasionale Party se bewerings dat dit as 'n 'skans' optree teen kommunistiese uitbreiding in Suid-Afrika, het onrealisties geword
- Westerse wêreldmagte ondersteun die idee dat Suid-Afrika sy probleem vreedsaam en demokraties op kan los
- Daar was geen twyfel dat onderdrukking van swart Suid-Afrikaners deur die apartheidsregime voort gegaan het en was nie volhoubaar nie en sou tot politieke onstabiliteit lei
- Die regering het begin glo dat hervorming nodig was om die ontwikkeling van 'n sterk middelklas wat as 'n "skans teen die revolusie" in te sluit
- PW Botha het 'n beroerte gehad en is deur FW de Klerk opgevolg
- FW de Klerk het Suid-Afrika se moeilike toestand begryp en het begin aanvaar dat die swart Suid-Afrikaners se stryd teen apartheid nie 'n sameswering vanaf Moskou was nie

- Dit het de Klerk in staat gestel om met die bevrydingsorganisasies te onderhandel
- Op 2 Februarie 1990 het De Klerk 'n nuwe en regverdige grondwetlike bedeling aangekondig
- De Klerk ontban alle anti-apartheidsorganisasies insluitend die ANC, PAC en die Suid-Afrikaanse Kommunistiese party
- Dit het die einde van apartheid beteken en die begin van die onderhandelingsproses
- Enige ander relevante antwoord

Slot: Kandidate moet hul argument met 'n relevante slot saamvat.

[50]

TOTAAL: 150